

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Львівський національний університет імені Івана Франка
Філологічний факультет
Катедра української мови імені проф. Івана Ковалика

Затверджено

на засіданні кафедри української мови
імені проф. Івана Ковалика
філологічного факультету
Львівського національного університету
імені Івана Франка

(протокол № __ від _____ 2021р.)

Завідувач кафедри _____ З.О. Купчинська

СИЛАБУС

з навчальної дисципліни

“Діалектологічна практика”,

що викладається в межах ОПП “Українська мова та література”

першого (бакалаврського) рівня вищої освіти для здобувачів зі

спеціальності 035 Філологія.

Спеціалізація 035.01 Українська мова та література

**Силабус курсу «Діалектологічна практика»
2021/2022 навчального року**

Назва курсу	Діалектологічна практика
Адреса викладання курсу	Львівський національний університет ім. Івана Франка м. Львів, вул. Університетська, 1.
Факультет та кафедра, за якою закріплена дисципліна	Кафедра української мови імені професора Івана Ковалика
Галузь знань, шифр та назва спеціальності	Галузь знань 03 Гуманітарні науки. Спеціальність 035 Філологія. Спеціалізація Українська мова та література
Викладачі курсу	доц. Костів О. М. (загальне керівництво), доц. Глібчук Н. М., доц. Труш О. М., доц. Ціхоцький І. Л., доц. Сокіл Н. В., доц. Кузьма І. Т. П., ст. викл. Левчук О. І., асист. Борійчук Л. М.
Контактна інформація викладачів	oksana.kostiv@lnu.edu.ua
Консультації по курсу відбуваються	середа (15.15)
Сторінка курсу	http:// philology.lnu.edu.ua/course/dialektolohichna-praktyka
Інформація про курс	Дисципліна “Діалектологічна практика” є нормативною дисципліною зі спеціальності 035 Філологія спеціалізації 035.01 Українська мова та література для освітньої програми “Українська мова та література”. Ця дисципліна викладається в 4 семестрі в обсязі 3 кредити (2 кредити в 3 семестрі, 1 кредит в 4 семестрі) (за Європейською Кредитно-Трансферною Системою ECTS)
Коротка анотація курсу	Діалектологічна практика завершує курс «Діалектології» і розрахована на 135 год. Під час її проведення студенти повинні поглибити свої знання з української діалектології, ознайомитися з конкретними говорами і говірками української мови, з’ясувати їхні фонетичні, морфологічні, синтаксичні та лексичні особливості. Діалектологічна практика дає студентам перші навички роботи в польових умовах, прищеплює їм знання та вміння, потрібні для майбутньої педагогічної та наукової діяльності. Записи діалектного мовлення є свіжим і в багатьох випадках надійним джерелом для вивчення української діалектології, історії української мови.
Мета та цілі курсу	Мета практики – закріпити знання із української діалектології, зібрати діалектні матеріали за пропонуванням питальником. Це дасть змогу увести в науковий обіг новий фактичний матеріал, суттєво сприятиме поглибленню лексикологічних, семасіологічних, етимологічних та інших досліджень української мови. Унаслідок проведення практики студенти повинні набути практичних умінь та поглибити теоретичні знання: <ul style="list-style-type: none"> • знати, до якого діалекту в загальній системі (класифікації) говорів української мови належить говірка визначеного населеного пункту, детально ознайомитися з фонетичними, морфологічними, синтаксичними, лексичними особливостями конкретної говірки; • вміти застосовувати на практиці методи збирання

	<p>діалектних матеріалів, виявляти характерні особливості говірки, записувати діалектні матеріали, користуючись фонетичною транскрипцією, добирати інформаторів;</p> <ul style="list-style-type: none"> • набути навичок аналізу діалектних явищ. <p>У кінці практики студенти повинні написати звіт філологічного та історико-краєзнавчого змісту, присвячений району та населеним пунктам, у яких збирали діалектні матеріали. Характеристику конкретної говірки доцільно виконати за таким планом:</p> <p>назвати, до якого наріччя та говору належить конкретна говірка; відобразити географічне розташування села, його віддаленість від районного центру, місце населеного пункту на діалектологічній карті;</p> <ul style="list-style-type: none"> • описати історію села, походження його назви, кількість жителів; • зібрати мікротопоніми села за поданим питальником; • виявити фонетичні, морфологічні, синтаксичні особливості говірки; • зібрати лексику говірки за поданим нижче питальником; • записати на аудіо- чи відеозразки діалектних текстів і відтворити їх фонетичною транскрипцією; • навести дані про інформаторів (прізвище, ім'я, по батькові, рік народження, місце народження, освіта, фах).
<p>Література для вивчення дисципліни</p>	<p><i>Основна</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Глібчук Н. М., Асіїв Л. В. Діалектологічна практика. Навчально-методичний посібник. – Львів, 2006. – 103 с. 2. Атлас української мови : Т. I – Полісся, Середня Наддніпрянина і суміжні землі. – Київ, 1984 р., Т. II – Наддніпрянина, Волинь, Закарпаття та суміжні землі– Київ, 1988 р., Т. III – Слобожанщина, Донеччина, Нижня Наддніпрянина, Причорномор'я і суміжні землі – Київ, 2001. 3. Бевзенко С.П. Вступ до української діалектології.- Одеса,1965. 4. Бевзенко С.П. Українська діалектологія. – К., 1986. 5. Дзензелівський Й.О. Конспект лекцій з курсу “Українська діалектологія”. – Ужгород,1965. 6. Жилко Ф.Т. Нариси з діалектології української мови. - К., 1966. 7. Матвіяс І.Г.Українська мова і її говори. – К.,1990. 8. Мойсієнко В. Історична діалектологія української мови. Північне (поліське) наріччя. – К., 2016. 9. Українська мова. Енциклопедія. – К., 2000 // http:// litopys. org.ua <p><i>Додаткова</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Аркушин Г. Л. Словник західнополіських говірок: У 2-х т. – Луцьк, 2000. 2. Бідношия Ю., Дика Л. Говірки Бориспільщини: Сучасні діалектні тексти та пам'ятки мови. – Київ: Інститут української мови НАНУ, 2008. – 480 с. 3. Ващенко В.С. Словник полтавських говорів. –Харків,1960. 4. Глібчук Н. М. Практичні завдання з української діалектології. – Львів, 1998. – 48 с. 5. Говірки південно-західного наріччя української мови. Збірник текстів / Упорядник Н. М. Глібчук. – Львів, 2000. – 155 с. 6. Говірки Чорнобильської зони.Тексти. – К, 1996. 7. Говори української мови. Збірник текстів. – К., 1977. 8. Гриценко П. Ю. Інформаційний простір діалектного тексту // Діалекти в синхронії та діахронії: текст як джерело лінгвістичних студій / Відп. ред. П. Ю. Гриценко. – Київ, 2015. – С. 100-118. 9. Гуцульські говірки. Короткий словник / За ред. Я. В. Закревської – Львів, 1997. 10. Дзензелівський Й.О. Лінгвістичний атлас українських народних говорів Закарпатської області УРСР. – Ч.1-3 –Ужгород,1958–60;1993. 11. Дуда І. Лемківський словник. – Тернопіль, 2011.

	<p>12. Костів О. Діалектні явища у вивченні української // Теорія і практика викладання української мови як іноземної. – Львів: Львівський національний ун-т, 2016. – Випуск 12. С. 167–171</p> <p>13. Костів О. Сучасне діалектне мовлення з погляду динаміки // Вісник Львівського університету. Серія філологічна. – Львів: Львівський національний ун-т, 2016. – Вип. 63. - С. 164-171</p> <p>14. Лисенко П.С. Словник поліських говорів. – К., 1974.</p> <p>15. Москаленко А.А. Словник діалектизмів українських говірок Одеської області. – Одеса, 1958.</p> <p>16. Назарова Т.В. Лінгвістичний атлас нижньої Прип'яті. – К., 1985.</p> <p>17. Никончук М. Лексичний атлас Правобережного Полісся. – Київ, Житомир, 1994. – 386 с.</p> <p>18. Онишкевич М.Й. Словник бойківських говірок: У 2-х т. – К., 1984.</p> <p>19. Панцьо С. Матеріали до словника лемківських говірок. Дієслівна лексика. – Ч.1. – Тернопіль, 1997.</p> <p>20. Свенціцький І. Бойківський говір с.Бітля // Зап. НТШ. –Т.114. – С.117–154.</p> <p>21. Турчин Є. Словник села Тилич на Лемківщині. – Львів, 2011. – 383 с.</p> <p>22. Українські говірки південно-західного наріччя. Тексти / Упорядник та автор передмови Н. М. Глібчук. – Львів, 2005. – 238 с.</p> <p>23. Українські східнослобожанські говірки: сучасні діалектні тексти: навч. посіб. / упоряд.: К. Д. Глуховцева, В. В. Леснова, І. О. Ніколаєнко. – Луганськ, 2011. – 424 с.</p> <p>24. Хобзей Н., Ястремська Т., Сімович О., Дидик-Меуш Г. Гуцульські світи. Лексикон. – Львів: Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАНУ, 2013.</p> <p>25. Чабаненко В.А. Словник говірок Нижньої Наддніпрянщини: Т.1–3. – Запоріжжя, 1992–1993.</p> <p>26. Шило Г. Ф. Наддністрянський регіональний словник. – Львів-Нью-Йорк, 2008.</p>
Тривалість курсу	3 тижні (22. 06. 2021 – 14. 07. 2021)
Обсяг курсу	Збір діалектного матеріалу. Транскрибування текстів. Загальний обсяг
Очікувані результати навчання	<p>Студенти повинні вміти:</p> <p>володіти основними принципами транскрибування діалектних текстів;</p> <p>оперувати основними термінами діалектології (говір, говірка, наріччя, ареал, ізоглоса),</p> <p>здійснювати класифікацію українських діалектів, класифікувати українські діалекти за генетичною ознакою на давні (старожитні) і новостворені;</p> <p>оперувати основними термінами лінгвістичної географії, визначати спільне та відмінне між діалектологією та лінгвогеографією, визначати на карті українські наріччя та говори; характеризувати поліське наріччя за діалектними ознаками на різних мовних рівнях</p> <p>аналізувати говори української мови, виділяти їх ареали, виокремлювати фонетичні, морфологічні, лексичні особливості.</p>
Ключові слова	Наріччя, говір, говірка, синхронія, діахронія, ядро, периферія, ізоглоса, ареал, діалектологія, лінгвогеографія, лінгвістична карта, діалектний словник, атлас, зона перехідності, зона вібрацій, діалектна риса, переголос, обниження наголошених голосних, дифтонги, акомодация, парокситонеза, укання, опозиція, історичні зміни.
Формат курсу	Очний
Теми	* СХЕМА КУРСУ
Підсумковий контроль, форма	Залік, захист практики

Пререквізити	Цикл курсів з діалектології, фонетики і граматики української мови, української лексикології та історичної граматики, загального мовознавства.
Навчальні методи та техніки, які будуть використовуватися під час викладання курсу	<p>Діалектологічна практика передбачає застосування описового, порівняльно-історичного, лінгвогеографічного методів, що виявляється у таких прийомах:</p> <ul style="list-style-type: none"> • діалектні явища аналізують із синхронного погляду (опис говору на вертикальному зрізі, аналіз діалектних явищ фонетичного, морфологічного, лексичного та синтаксичного зрізів); • транскрипція записаного діалектного матеріалу; • встановлюються риси відповідностей між літературною та діалектною мовами у фонетиці, морфології, синтаксисі, лексиці тощо; • методи лінгвістичної географії дають змогу простежити просторове розміщення говіркових елементів.
Необхідне обладнання	Проектор, комп'ютер, мультимедійна дошка
Критерії оцінювання (окремо для кожного виду навчальної діяльності)	<p>Оцінювання проводиться за 100-бальною шкалою. Бали нараховуються так:</p> <ul style="list-style-type: none"> • правильність транскрибування: 30% семестрової оцінки; максимальна кількість балів 30; • аудіозаписи: 20% семестрової оцінки; максимальна кількість балів 20; • захист діалектологічної практики: 50% семестрової оцінки. Максимальна кількість балів 50. <p>Підсумкова максимальна кількість балів 100.</p> <p>Академічна доброчесність: очікується, що роботи студентів будуть оригінальними. Виявлення ознак академічної недоброчесності у відповіді студента, незалежно від масштабів плагіату чи обману, є підставою для того, щоб викладач її не зарахував. Відвідування і проведення робрти з інформаторами є важливою складовою навчання. У будь-якому випадку студенти зобов'язані дотримуватися усіх термінів проведення практики, визначених для виконання усіх видів робіт, передбачених курсом.</p> <p>Література. Усю літературу, яку студенти не зможуть знайти самостійно, надає викладач виключно в освітніх цілях без права її передачі третім особам. Студентів заохочують до використання також й іншої літератури та джерел, яких немає серед рекомендованих.</p> <p>Політика виставлення балів. Враховуються бали, набрані за виконання завдань практики (аудіозаписи, відеозариси, транскрибування діалектних текстів). Жодні форми порушення академічної доброчесності не толеруються</p>
Питання до екзамену.	<ul style="list-style-type: none"> • «Звіт про діалектологічну практику», який повинен містити повний комплект текстових матеріалів, у тому числі й затранскрибовані записи (зразок оформлення подано в методичних матеріалах). • Файли у форматі <i>mp3</i> – аудіозаписи і <i>mp4</i> - відеозаписи. Кількість файлів не обмежена.
Опитування	Анкету-оцінку з метою оцінювання якості курсу буде надано по завершенню курсу.

СХЕМА КУРСУ

Тиж. / дата / год.-	Тема, план, короткі тези	Форма діяльності (заняття)	Література	Завдання, год	Термін виконання
	МОДУЛЬ І				
1 т. 2 год.	Аналіз основних принципів діалектологічної транскрипції. Фонетичні, морфологічні, лексичні та синтаксичні особливості в діалектних текстах.		Глібчук Н. М., Асіїв Л. В. Діалектологічна практика. Навчально-методичний посібник. – Львів, 2006. – 103 с. Матвіяс І. Українська мова і її говори. – К., 1990.; Жилко Ф.Т. Нариси з діалектології української мови. – К., 1966; Енциклопедія "Українська мова"// www.litopys.org.ua ; Жилко Ф.Т. Нариси з діалектології української мови. – К., 1966.		
2 т.	Віезд на місце проведення діалектологічної практики. Пошук і знайомство з інформаторами. Здійснення аудіо-та відеозаписів.		Глібчук Н. М., Асіїв Л. В. Діалектологічна практика. Навчально-методичний посібник. – Львів, 2006. – 103 с. Матвіяс І. Українська мова і її говори. – К., 1990.; Жилко Ф.Т. Нариси з діалектології української мови. – К., 1966; Енциклопедія "Українська		

			<p>мова"/www.litopys.org.ua ; Жилко Ф.Т. Нариси з діалектології української мови. – К., 1966.</p>	
3 т. 2 год.	Траскрибування записаного діалектного матеріалу.		<p>Глібчук Н. М., Асіїв Л. В. Діалектологічна практика. Навчально-методичний посібник. – Львів, 2006. – 103 с. Матвіяс І. Українська мова і її говори. – К., 1990.; Жилко Ф.Т. Нариси з діалектології української мови. – К., 1966; Енциклопедія "Українська мова"/www.litopys.org.ua ; Жилко Ф.Т. Нариси з діалектології української мови. – К., 1966.</p>	